

Carmen FRÍAS CORREDOR
Miguel Ángel RUIZ CARNICER
(coords.)

Nuevas tendencias
historiográficas
e historia local en España.
Actas del II Congreso
de Historia Local de Aragón,
Osca: Instituto de Estudios Al-
toaragoneses de la Diputación
de Huesca i Dep. Historia Con-
temporánea de la Universidad
de Zaragoza, 2001, 558 p.

Cap a on va la història local a Espanya?

II Congrés d'Història Local d'Aragó

La recent publicació de les actes del II Congrés d'Història Local d'Aragó –que va tenir lloc el 1999 i que ha celebrat ja una tercera edició (2001)– ens ofereix l'oportunitat d'avaluar els progressos i el gran protagonisme que la història local ha assumit des de la Transició fins avui en el marc de l'Estat espanyol. Val la pena remarcar que els congressos d'història local d'Aragó han esdevingut exemplars perquè han mantingut en totes les edicions una combinació entre les recerques particulars i la reflexió historiogràfica i metodològica, aspectes que en massa ocasions queden bandejats o molt poc tractats. En aquest context, el volum s'estructura en cinc apartats que, tret del primer íntegrament dedicat a la reflexió historiogràfica, inclouen una secció de consideracions metodològiques darrere les quals es presenten les comunicacions dels joves investigadors i investigadores que van participar al Congrés.

El primer capítol tracta d'historiografia local i regional a Espanya, i inclou les ponències que presentaren a la taula rodona Manuel Martí Martínez de la Universitat de València, Pere Anguera de la Universitat Rovira i Virgili, Joseba Agirreazkuenaga de la Universitat del País Basc i Pedro Rújula de la Universitat de Saragossa. Martí repassa les causes exògenes i socials, els significatius canvis culturals i polítics del postfranquisme, que afavoriren l'auge de la història local i l'obertura de camps de recerca inexplorats: des dels universos culturals de les classes subalternes fins a les diferents perspectives històriques nacionals alternatives a l'espanyola i, finalment, l'experiència femenina i de gènere. Darrere el *boom* inicial d'estudis en aquest sentit, Martí evidencia que el cas de València presenta actualment una fase de ràpida desacceleració que suggereix interrogants sobre l'afebliment de la democratització en la pràctica històrica. Un refredament de les recerques històriques locals és mencionat també per Anguera que, analitzant el cas català, subratlla sobretot la falta o l'escàs compromís de les institucions i administracions locals.

El cas base el planteja Agirreazkuenaga, que n'il·lustra les etapes històriques des del XIX fins a l'actualitat i aporta la possibilitat de fer microhistòria mitjançant les biografies dels actors locals com a instrument per avaluar els marcs de sociabilitat culturals i polítics. Finalment Rújula, reflexionant sobre els vessants més històrics i metodològics, posa l'accent en la progressiva professionalització de la història local, escrita, tant a l'Aragó com arreu de l'Estat, per un nombre creixent d'investigadors la preparació científica dels quals ha contribuït a fer que els plantejaments de la història local siguin cada vegada més pròxims als de l'anomenada història general.

El segon i tercer apartats tenen com a objecte temàtic l'Espanya agrària –des de la perspectiva de les relacions de poder en l'àmbit rural i de la història ecològica– i una lectura cultural tant de la conflictivitat social com de l'acció col·lectiva, respectivament. Cal destacar la innovadora introducció de les temàtiques mediambientals com a camp de recerca, l'horitzó del qual delimita Manuel González de Molina, de la Universitat de Granada. L'espai local esdevé, doncs, un mitjà privilegiat d'anàlisi de les transformacions de l'ecosistema sota l'imperatiu de la coevolució de l'home amb el medi natural que l'envolta. Al mateix apartat i des de la Universitat de València, Justo Serna i Analet Pons reflexionen sobre els vincles que es poden donar entre història local i microhistòria, com també les relacions de poder que hi concorren. En l'altre camp temàtic és Rafael Cruz, de la Complutense de Madrid, qui proporciona l'evolució de l'esquema amb què l'acadèmia ha conceptualitzat les mobilitzacions populars, on el concepte de cultura assumeix un pes destacat: no sols les concepcions del món sinó un conjunt de pràctiques socials o, dit d'altra manera, com la cultura tradueix les lents amb les quals les persones observen la realitat i hi actuen.

Els últims dos capítols s'ajusten a temes historiogràfics, com ara la memòria de l'historiador i les revisions al voltant de la commemoració del 1898. Així Ignacio Peiró Martín, de la Universitat de Saragossa, s'interessa per la tendència dels contemporaneïstes a exercir la seva professió recordant anècdotes de la pròpia vida, una tendència que, si bé arriba a afectar directament part de la producció històrica actual, s'ha d'avaluar més aviat com la plasmació de la tradició historiogràfica de l'autobiografia. En l'última anàlisi –opina Peiró– és la «llavor immortal» de les paraules de l'historiador mitjançant la seva obra. D'altra banda, el tan debatut tema del «desastre» centra l'aportació d'Elena Hernández Sandoica, de la Complutense de Madrid, qui n'esmenta les onades de contribucions i en traça un balanç valorant fins on han arribat els intents i les possibilitats reals d'oferir-ne una revisió.

Fins aquí l'esbós de les ponències que van marcar el II Congrés d'Història Local d'Aragó. La naturalesa de la ressenya no permet donar espai a les nombroses comunicacions –al voltant d'una trentena–, però podem reafirmar-ne l'heterogeneïtat i la qualitat. La fortuna i continuïtat dels congressos aragonesos, com també dels organitzats a Catalunya per L'AVENÇ (que han arribat a la sisena edició), són testimoni tant de la importància i vivacitat de la història local com de la seva capacitat per trobar nous camps de recerca. Sense abandonar-se a triomfalismes fàcils és, però, lícit esperar encara molt de la història local.

G.C. Cattini